

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

9 päivänä lokakuuta 2014 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa — Asetus (EY) N:o 2201/2003 — Luvaton palauttamatta jättäminen — Lapsen asuinpaikka

Asiassa C-376/14 PPU,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Supreme Court (Irlanti) on esittänyt 31.7.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.8.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

C

vastaan

M,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešić sekä tuomarit A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (esittelevä tuomari) ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kansallisen tuomioistuimen 31.7.2014 esittämän pyynnön, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.8.2014 ja jossa pyydetään ennakkoratkaisupyyntöä käsittelemistä kiireellisessä menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisesti,

ottaen huomioon kolmannen jaoston 14.8.2014 tekemän päätöksen, jolla mainittu pyyntö hyväksyttiin,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 22.9.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— C, edustajinaan solicitor C. Walsh, R. Costello, BL, ja D. Browne, SC,

— M, edustajinaan C. Fitzgerald, SC, ja K. Kelly, BL,

— Ranskan hallitus, asiamiehinaan F. Gloaguen ja F.-X. Bréchet,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

— Euroopan komissio, asiamiehinään L. Flynn ja M. Wilderspin,
kuultuaan julkisasiamiestä,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL L 338, s. 1; jäljempänä asetus) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat C ja M ja jossa on kyse heidän alaikäisen lapsensa, joka on äitinsä kanssa Irlannissa, palauttamisesta Ranskaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Vuoden 1980 Haagin yleissopimus

- 3 Kansainvälisestä lapsikaappauksesta Haagissa 25.10.1980 tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1343, nro 22514; jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on:

- a) turvata johonkin sopimusvaltioon luvattomasti viedyn tai sieltä luvattomasti palauttamatta jääneen lapsen pikainen palauttaminen;

– –”

- 4 Mainitun yleissopimuksen 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana, jos:

- a) se loukkaa huoltoon liittyviä oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle elimelle, joko yhdessä tai yksin, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti, missä lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä; ja
- b) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei poisviemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut.

Edellä kohdassa a) tarkoitetut huoltoja koskevat oikeudet saattavat perustua etenkin välittömästi lakiin tai oikeus- tai hallintoviranomaisen päätökseen taikka sopimukseen, jolla kyseessä olevassa valtiossa on oikeudellisia vaikutuksia.”

- 5 Saman yleissopimuksen 12 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jos lapsi on 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla luvattomasti viety pois tai jätetty palauttamatta ja lapsen palauttamista koskeva menettely on pantu vireille sen sopimusvaltion oikeus- tai hallintoviranomaisessa, missä lapsi on, vuoden kuluessa luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä lukien, asianomaisen viranomaisen on määrättävä lapsi välittömästi palautettavaksi.

– –”

- 6 Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 19 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen mukaisesti annettua päätöstä, joka koskee lapsen palauttamista, ei ole pidettävä huollosta annettuna asiaratkaisuna.”

Unionin oikeus

- 7 Asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. – –”

- 8 Asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

– –

- 7) ’vanhempainvastuulla’ oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella. Ilmaisuihin käsittää erityisesti oikeuden lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuden;

- 8) ’vanhempainvastuunkantajalla’ ketä tahansa henkilöä, jolla on vanhempainvastuu lapseen nähden;

- 9) ’oikeu[della] lapsen huoltoon’ lapsesta huolehtimiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, varsinkin oikeutta päättää lapsen asuinpaikasta;

– –

- 11) ’lapsen luvottomalla poisviemisellä tai palauttamatta jättämisellä’ lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, jos

- a) se loukkaa oikeutta lapsen huoltoon, joka perustuu tuomioistuimen päätökseen tai lakiin taikka sen valtion oikeusjärjestyksen mukaan voimassa olevaan sopimukseen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen pois viemistä tai palauttamatta jättämistä;

ja

- b) oikeutta lapsen huoltoon oli pois viemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei pois viemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut. Oikeutta huoltoon katsotaan käytettävän yhdessä, kun toinen vanhempainvastuunkantajista ei voi tuomion tai lain mukaan päättää lapsen asuinpaikasta ilman toisen vanhempainvastuunkantajan suostumusta.”

- 9 Asetuksen II luvussa esitetään oikeudellista toimivaltaa koskevat säännöt, ja sen 1 jaksossa, joka sisältää 3–7 artiklan, on avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevat säännöt, sen 2 jaksossa, joka sisältää 8–15 artiklan, vanhempainvastuuta koskevat säännöt ja sen 3 jaksossa, joka sisältää 16–20 artiklan, yhteiset säännökset.

10 Asetuksen 8 artiklan otsikko on ”Yleinen toimivalta”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jollei 9, 10 ja 12 artiklassa toisin säädetä.”

11 Asetuksen 9 artiklan otsikko on ”Lapsen aiempaan asuinpaikkaan perustuvan toimivallan säilyminen”, ja sen 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Kun lapsi muuttaa laillisesti jäsenvaltiosta toiseen ja saa siellä uuden asuinpaikan, sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat 8 artiklasta poiketen kolmen kuukauden ajan muutosta edelleen toimivaltaisia muuttamaan sellaisen tapaamisoikeutta koskevan tuomion, joka on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa ennen lapsen muuttoa, jos tapaamisoikeutta koskevan tuomion nojalla tapaamisoikeuden saanut henkilö asuu edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli.”

12 Asetuksen 10 artiklan otsikko on ”Toimivalta lapsikaappaustapauksissa”, ja siinä säädetään, että jos lapsi on luvatta viety pois tai jätetty palauttamatta, toimivalta säilyy sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvattonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, paitsi jos tietyt kyseisessä artiklassa vahvistetut edellytykset ovat täyttyneet.

13 Asetuksen 11 artiklan otsikko on ”Lapsen palauttaminen”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilö, laitos tai muu elin, jolla on oikeus lapsen huoltoon, hakee jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta [vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen] nojalla tuomiota saadakseen palautetuksi lapsen, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon – tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta – kuin jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvattonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, sovelletaan 2–8 kohtaa.”

14 Asetuksen 12 artiklan otsikko on ”Oikeuspaikkasopimus”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka käyttävät 3 artiklan nojalla toimivaltaa avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan hakemuksen osalta, ovat toimivaltaisia kyseiseen hakemukseen liittyvässä vanhempainvastuuta koskevassa asiassa kun:

a) ainakin toisella puolisoista on vanhempainvastuu lapsesta;

ja

b) kyseisten tuomioistuinten toimivalta on puolisoiden ja vanhempainvastuunkantajien nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksymä asian vireillepanoajankohtana ja toimivalta on lapsen edun mukainen.

2. Edellä 1 kohdan mukaisesti käytetty toimivalta lakkaa:

a) kun avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettu hyväksyvä tai hylkäävä tuomio tulee lainvoimaiseksi; tai

b) jos vanhempainvastuuta koskeva oikeudenkäynti on yhä vireillä a alakohdassa tarkoitettuna ajankohtana, silloin kun vanhempainvastuuta koskeva tuomio tulee lainvoimaiseksi; tai

c) kun oikeudenkäynti a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa päättyy muusta syystä.

3. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuusiassa myös muissa kuin 1 kohdassa tarkoitetuissa oikeudenkäynneissä, kun:

a) lapsella on kiinteät siteet jäsenvaltioon erityisesti sen vuoksi, että hänen vanhempainvastuunkantajansa asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa tai että lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen;

ja

b) niiden toimivalta on kaikkien menettelyn asianosaisten nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksymä asian vireillepanoajankohtana ja toimivalta on lapsen edun mukainen.

– –”

15 Asetuksen 19 artiklan otsikko on ”Vireilläolo ja samassa yhteydessä käsiteltävät kanteet”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevia kanteita, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.

2. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa pannaan vireille vanhempainvastuuseen liittyviä kanteita, jotka koskevat samaa lasta ja samaa asiaa, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan lykättävä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.

– –”

16 Asetuksen III luvussa ovat säännöt, jotka koskevat jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden tunnustamista muissa jäsenvaltioissa ja kyseisten tuomioiden täytäntöönpanoa. Kyseisen luvun 1 jaksossa, joka koskee tunnustamista, on asetuksen 24 artikla, jonka otsikko on ”Kielto tutkia tuomion antaneen tuomioistuimen toimivaltaa” ja jossa säädetään seuraavaa:

”Tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia. Edellä 3–14 artiklassa tarkoitettuihin tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin säännöksiin ei voida soveltaa 22 artiklan a alakohdassa ja 23 artiklan a alakohdassa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa kieltäytymisperustetta.”

17 Asetuksen 28 artiklan, joka on III luvun 2 jaksossa, joka koskee täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa hakemusta, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vanhempainvastuusta jäsenvaltiossa annettu tuomio, joka on siinä jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoinen ja on annettu tiedoksi, pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun se asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi.”

Irlannin oikeus

18 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vuoden 1980 Haagin yleissopimus on saatettu Irlannin oikeudessa voimaan lapsikaappauksesta ja huoltajuusmääräysten täytäntöönpanosta annetulla vuoden 1991 lailla (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä lapsikaappauksesta ja huoltajuusmääräysten

täytäntöönpanosta annettu vuoden 1991 laki). Kyseistä lakia on muutettu Euroopan yhteisöjen puitteissa annetulla vuoden 2005 asetuksella (avioliittoa koskevista asioista ja vanhempainvastuusta annetut tuomiot) (European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005) asetuksen huomioon ottamiseksi vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa jäsenvaltioiden välisissä asioissa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 19 C, joka on Ranskan kansalainen, ja M, joka on Ison-Britannian kansalainen, menivät 24.5.2008 naimisiin Ranskassa. Heidän liitostaan syntyi 14.7.2008 lapsi samoin Ranskassa. Vanhempien suhteet huononivat nopeasti, joten M haki 17.11.2008 avioeroa. Isä ja äiti ovat tämän jälkeen panneet lapsen osalta Ranskassa vireille useita oikeudenkäyntimenettelyjä sekä ennen avioerotuomiota ja isän High Courtille (Irlanti) tekemää lapsen palauttamista Ranskaan koskevaa pyyntöä että niiden jälkeen. Pelkästään avioerotuomio ja sen jälkeiset tosiseikat ja oikeudenkäyntimenettelyt ovat merkityksellisiä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin vastaamisen kannalta.

Avioerotuomio, tosiseikat ja myöhemmät oikeudenkäyntimenettelyt

- 20 Tribunal de grande instance d'Angoulême (Ranska) julisti 2.4.2012 antamallaan tuomiolla molempien puolisoitten syyllisyyden perusteella avioeron (jäljempänä 2.4.2012 annettu tuomio). Kyseisessä tuomiossa, jonka mukaan avioero tuli voimaan puolisoitten välillä 7.4.2009, määrättiin, että molemmat vanhemmat kantavat yhdessä vanhempainvastuun lapsesta, vahvistettiin, että lapsen asuinpaikka on äidin luona 7.7.2012 lukien, ja todettiin, että isällä on tapaamis- ja luonapito-oikeus siinä tapauksessa, etteivät vanhemmat pääsisi asiasta yhteisymmärrykseen, määräämällä erilaisista järjestelyistä sen mukaan, päättääkö äiti asettua asumaan Ranskaan vai lähteä Ranskasta asuakseen Irlannissa. Kyseisessä tuomiossa täsmennetään, että äidillä on lupa "valita asuinpaikka Irlannista", ja sen tuomiolauselmassa todetaan, että se on "lain nojalla väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoinen lasta koskevien määräysten osalta".
- 21 C valitti 23.4.2012 kyseisestä tuomiosta siten, että hänen valituksensa koski ainoastaan lapsen osalta toteutettuja toimenpiteitä ja sitä, että hänet oli velvoitettu maksamaan M:lle tietty summa ennakkona tämän aviovarallisuusosuudesta. Cour d'appel de Bordeaux'n (Ranska) ensimmäinen puheenjohtaja hylkäsi 5.7.2012 hänen hakemuksensa, jossa vaadittiin mainitun tuomion väliaikaisen täytäntöönpanokelpoisuuden lykkäämistä.
- 22 M lähti 12.7.2012 lapsensa kanssa Irlantiin, jossa nämä kumpikin nykyään asuvat. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan M ei ole noudattanut 2.4.2012 annetun tuomion määräyksiä, jotka koskevat isän tapaamis- ja luonapito-oikeutta.
- 23 Cour d'appel de Bordeaux kumosi 5.3.2013 antamallaan tuomiolla 2.4.2012 annetun tuomion niiden määräysten osalta, jotka koskevat lapsen asuinpaikkaa, tapaamis- ja luonapito-oikeutta sekä ennakon maksamista aviovarallisuusosuudesta. Se vahvisti lapsen asuinpaikaksi isän kotipaikan ja määräsi äidillä olevasta tapaamis- ja luonapito-oikeudesta.
- 24 C, joka vetoaa etenkin siihen, että M kieltäytyy luovuttamasta lasta, teki 31.3.2012 tribunal de grande instance de Niortin (Ranska) perheasioita käsittelevälle tuomarille hakemuksen siitä, että vanhempainvastuu myönnetään hänelle yksin, että lapsi määrätään palautettavaksi kotipaikkaansa uhkasakon uhalla ja että lasta kielletään poistumasta Ranskan alueelta ilman isän lupaa. Tribunal de grande instance de Niortin perheasioita käsittelevä tuomari hyväksyi C:n vaatimukset 10.7.2013.

- 25 C pyysi 18.12.2013 High Courtia asetuksen 28 artiklan nojalla julistamaan cour d'appel de Bordeaux'n 5.3.2013 antaman tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi. Kyseinen hakemus hyväksyttiin, mutta M, joka teki 7.1.2014 kyseisestä tuomiosta kassaatiovalituksen, joka on parhaillaan vireillä Cour de cassationissa (Ranska), pyysi 9.5.2014 High Courtia lykkäämään täytäntöönpanomenettelyä.

High Courtin tuomio ja ennakkoratkaisupyyntö

- 26 C pani 29.5.2013 asian vireille High Courtissa, jotta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 12 artiklan, asetuksen 10 ja 11 artiklan sekä lapsikaappauksesta ja huoltajuusmääräysten täytäntöönpanosta annetun vuoden 1991 lain nojalla määrättäisiin, että lapsi on palautettava Ranskaan, ja todettaisiin, että äiti on pitänyt lapsen luvattomasti Irlannissa.
- 27 High Court hylkäsi nämä vaatimukset 13.8.2013 antamallaan ratkaisulla ja totesi lähinnä, että lapsen vieminen Irlantiin oli ollut luvallista, koska se tapahtui kyseisen poisviemisen sallineen ranskalaisen tuomioistuimen antaman tuomion perusteella, että 2.4.2012 annetun tuomion väliaikaisen täytäntöönpanokelpoisuuden lykkäämistä koskeva hakemus oli hylätty, että kyseinen tuomio oli lopullinen, koska se ei ollut turvaamistoimimääräys eikä tilapäinen tai väliaikainen ratkaisu, ja että sitä ei ollut muutettu eikä kumottu muutoksenhaun johdosta asetuksen 9 artiklassa tarkoitetussa kolmen kuukauden määräajassa. Se päätteli tämän perusteella, että lapsen asuinpaikasta ei ollut tullut varauksellista C:n kyseisestä tuomiosta tekemän valituksen johdosta ja että sen käsiteltävänä olevan riidan ratkaisu riippui siis olennaisesti tosiseikkojen arvioinnista, koska mikään käsitteessä ”asuinpaikka” ei estä muuttamista sitä ja koska asetus koskee lisäksi tilannetta, jossa asuinpaikka muuttuu ennen toimivallan siirtymistä. Se katsoi näiden tosiseikkojen perusteella, että lapsen asuinpaikka on tässä tapauksessa ollut Irlannissa sen jälkeen, kun hänen äitinsä oli tuonut hänet kyseiseen jäsenvaltioon tarkoituksenaan asettua asumaan sinne.
- 28 C valitti 10.10.2013 kyseisestä tuomiosta ja väitti muun muassa, ettei se, että lapsen vieminen Irlantiin oli ollut luvallista, merkinnyt sitä, että lapsen asuinpaikka oli muuttunut, että luvallinen poisvieminen ei sulje pois luvatonta palauttamatta jättämistä, että 2.4.2012 annetun tuomion oli todettu olevan väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoinen ja se oli siis tilapäinen siltä osin kuin kyseisestä tuomiosta tehty valitus oli yhä vireillä, että äiti ei ollut ilmoittanut ranskalaisissa tuomioistuimissa, että hänen tarkoituksenaan oli huolehtia lapsen huoltajuudesta Irlannissa, että äiti ei ollut missään vaiheessa kiistänyt ranskalaisten tuomioistuinten toimivaltaa eikä väittänyt, että lapsen asuinpaikka olisi muuttunut, että ranskalaisten tuomioistuinten selkeänä tarkoituksena on säilyttää toimivaltansa lapsen huoltoa koskevan oikeuden osalta, että ranskalaisten tuomioistuinten, joissa asia on ensin pantu vireille ja jotka ovat edelleen toimivaltaisia huollon osalta, tuomiot sitoivat irlantilaisia tuomioistuinta, ja lopuksi, että High Court oli tulkinnut virheellisesti asetuksen 9 artiklaa.
- 29 M väittää vastauksena etenkin, että lapsen asuinpaikkaa on tarkasteltava tosiseikkojen perusteella ja että tässä tapauksessa asuinpaikka on muuttunut hänen muutettuaan Irlantiin sen 2.4.2012 annetun tuomion mukaisesti, jonka perusteella hänellä oli yksin oikeus päättää lapsen asuinpaikasta, joten mitään oikeuksia lapsen huoltoon ei ollut loukattu. Kyseisen tuomion luonne ja siitä tehty valitus eivät hänen mukaansa estä tällaista asuinpaikan muuttamista tosiasiallisesti. Hän viittaa asuinpaikan käsitteen osalta unionin tuomioistuimen tuomioon A (C-523/07, EU:C:2009:225) ja tuomioon Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasiassa tulee esiin asetuksen 2, 12, 19 ja 24 artiklan tulkintaa koskevia kysymyksiä. Se korostaa, että asia on kyseisen asetuksen tarkoituksessa pantu ensin vireille ranskalaisissa tuomioistuimissa, että molemmat vanhemmat ovat hyväksyneet niiden toimivallan yksiselitteisesti asioiden vireilletuloajankohtana ja että ranskalaiset tuomioistuimet väittävät olevansa edelleen toimivaltaisia vanhempainvastuun osalta siitä huolimatta, että lapsi on Irlannissa. Jos tämä on tilanne, äiti on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan jättänyt lapsen luvattomasti palauttamatta siitä lähtien, kun 2.4.2012 annetussa tuomiossa

vahvistettua tapaamis- ja luonapito-oikeutta loukattiin ensimmäisen kerran. Se pohtii siis kysymystä siitä, onko kyseinen toimivalta lakannut asetuksen 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan tai 12 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan säännösten nojalla. Sen mielestä asiassa on sovellettava asetuksen 19 artiklan 2 kohtaa.

- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien toteaa myös viittaamalla tuomioon A (EU:C:2009:225) ja tuomioon Mercredi (EU:C:2010:829), että asuinpaikan käsite, jota ei ole määritelty asetuksessa, on aina tosiasiakysymys ja huomioon on otettava muun muassa ne olosuhteet ja syyt, joiden vuoksi lapsi oleskelee kyseessä olevan jäsenvaltion alueella. Sen mukaan on siis ratkaistava kysymys siitä, onko asia edelleen vireillä ranskalaisissa tuomioistuimissa vai oliko äidillä ja lapsella unionin oikeuden nojalla oikeus valita asuinpaikka Irlannista.
- 32 Tässä tilanteessa Supreme Court päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Ovatko lapsen huoltajuutta koskevat oikeudenkäynnit Ranskassa esteenä sille, että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa lapsen asuinpaikan määritetään olevan Irlannissa?
- 2) Onko isällä tai ranskalaisilla tuomioistuimilla edelleen oikeus lapsen huoltoon, jolloin lapsen palauttamatta jättäminen Irlannista olisi luvaton?
- 3) Onko irlantilaisilla tuomioistuimilla oikeus tutkia lapsen asuinpaikkaa koskeva kysymys, kun lapsi on asunut Irlannissa heinäkuusta 2012, jolloin lapsen vieminen Irlantiin ei ollut Ranskan lain vastaista?”

Kiireellinen menettely

- 33 Supreme Court on pyytänyt, että ennakkoratkaisupyyntö käsitellään unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä sen vuoksi, että asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan, että lapsen luvaton poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa lapsi olisi palautettava viipymättä.
- 34 Tässä yhteydessä on todettava ensinnäkin, että ennakkoratkaisupyyntö koskee asetuksen – joka on annettu erityisesti EY 61 artiklan c alakohdan nojalla, joka on nykyään SEUT 67 artikla, joka sisältyy EUT-sopimuksen kolmannessa osassa olevaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevaan V osastoon – tulkintaa, joten mainittu pyyntö kuuluu työjärjestyksen 107 artiklassa määriteltyyn kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltamisalaan.
- 35 Toiseksi ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että vaikka 2.4.2012 annetulla tuomiolla lapsen huoltajuus myönnettiin molemmille vanhemmille, kyseisellä tuomiolla isälle myönnettiin tapaamis- ja luonapito-oikeus ja cour d’appel de Bordeaux’n 5.3.2013 antamalla tuomiolla, jolla mainittu tuomio osittain kumottiin, lapsen asuinpaikaksi vahvistettiin isän kotipaikka, isällä ei ole kuitenkaan ollut enää siitä lähtien, kun lapsi vietiin Irlantiin 12.7.2012, mahdollisuutta olla säännöllisesti yhteydessä lapseensa, joka on nykyään kuuden vuoden ikäinen. Koska ennakkoratkaisupyyntö on esitetty oikeusriidassa, joka koskee isän tekemää pyyntöä lapsen palauttamiseksi Ranskaan, ja koska vastaukset esitettyihin kysymyksiin ovat merkityksellisiä kyseisen oikeusriidan ratkaisun kannalta, sillä, että oikeusriidan ratkaisu viipyy, saatettaisiin haitata lapsen ja hänen isänsä välisten suhteiden ennalleen palautumista ja lapsen integroitumista uuteen perheympäristöönsä ja sosiaaliseen ympäristöönsä, jos hän palaa Ranskaan.
- 36 Näin ollen unionin tuomioistuimen kolmas jaosto on esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan päättänyt hyväksyä kansallisen tuomioistuimen pyynnön ennakkoratkaisupyyntöä käsittelemisestä kiireellisessä menettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Asetuksen merkitykselliset säännökset

- 37 Ensinnäkin on huomattava, ettei ranskalaisten ja irlantilaisten tuomioistuimien välillä ole pääasiassa mitään toimivaltaristiriitaa tai toimivaltaristiriidan vaaraa, joten ne asetuksen 12 ja 19 artiklan säännökset, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vetoaa, eivät ole merkityksellisiä tämän oikeusriidan ratkaisun kannalta.
- 38 On näet selvää yhtäältä, että lapsi asui Ranskassa silloin, kun asia saatettiin vireille tribunal de grande instance d'Angoulême:ssa ja cour d'appel de Bordeaux'ssa, joten asetuksen 8 artiklan mukaan noilla tuomioistuimilla oli toimivalta ottaa kantaa vanhempainvastuuta koskeviin säännöksiin.
- 39 Toisaalta on todettava, että High Court on saanut 29.5.2013 käsiteltäväkseen vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 12 artiklaan, asetuksen 10 ja 11 artiklaan sekä lapsikaappauksesta ja huoltajuusmääräysten täytäntöönpanosta annettuun vuoden 1991 lakiin perustuvan lapsen Ranskaan palauttamista koskevan pyynnön.
- 40 Tällainen vaatimus, jonka kohteena on luvattomasti toiseen jäsenvaltioon viedyn tai sieltä luvattomasti palauttamatta jätetyn lapsen palauttaminen tuomion antaneeseen jäsenvaltioon, ei koske vanhempainvastuuseen liittyvää asiakysymystä eikä sillä ole siis samaa kohdetta eikä samaa perustetta kuin kanteella, jolla pyritään saamaan asiakysymys ratkaistuksi (ks. tuomio Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, 68 kohta). Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 19 artiklan mukaan on lisäksi niin, että mainitun yleissopimuksen mukaisesti annettua palauttamista koskevaa päätöstä ei ole pidettävä huollosta annettuna asiaratkaisuna. Tällaisten vaatimusten välillä ei siis voi olla vireilläolovaikutusta.
- 41 On vielä todettava, ettei myöskään asetuksen 10 artiklaa sovelleta pääasiassa, koska pääasia ei koske vanhempainvastuuseen liittyvää asiakysymystä.
- 42 Toiseksi on huomautettava, ettei pääasian ratkaisun kannalta ole merkitystä myöskään asetuksen 9 artiklalla, johon High Court viittaa 13.8.2013 antamassaan tuomiossa ja joka koskee lapsen aiempaan asuinpaikkaan perustuvan jäsenvaltion tuomioistuimien toimivallan säilymistä tapaamisoikeuden osalta tietyn ajanjakson ajan, eikä asetuksen 24 artiklalla, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ja joka kuuluu asetuksen III luvun 1 jaksoon, joka koskee jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden tunnustamista. Kuten edellä esitetyistä toteamuksista ilmenee, pääasiassa ei näet tule esiin kysymys toimivallasta ottaa kantaa tapaamisoikeuteen eikä kysymys ranskalaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamisesta Irlannissa.
- 43 Kolmanneksi on korostettava, että merkitystä on sitä vastoin asetuksen 2 artiklan 11 alakohdalla, jossa määritellään käsite ”lapsen luvaton poisvieminen tai palauttamatta jättäminen”, sekä asetuksen 11 artiklalla, jolla täydennetään vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen määräyksiä ja jota sovelletaan silloin, kun – kuten pääasiassa – jollekin Euroopan unionin jäsenvaltion tuomioistuimelle on tehty kyseisen yleissopimuksen nojalla pyyntö sellaisen lapsen palauttamiseksi jäsenvaltioon, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta.

Ensimmäinen ja kolmas kysymys

- 44 Alustavasti on korostettava, että lapsi on pääasiassa viety luvallisesti pois Ranskasta Irlantiin sen 2.4.2012 annetun tuomion jälkeen, jolla lapsen asuinpaikaksi vahvistettiin äidin kotipaikka ja jolla äidille annettiin lupa ”valita asuinpaikka Irlannista”. Kyseinen tuomio ei ollut – kuten Ranskan hallitus on istunnossa todennut vastauksena unionin tuomioistuimen esittämään tarkennuspyyntöön – lainvoimainen, sillä siihen voitiin hakea muutosta, mutta sen lasta koskevat määräykset oli mahdollista panna täytäntöön väliaikaisesti. Mainittu tuomio, johon haettiin muutosta ennen lapsen poisviemistä,

kumottiin lähes kahdeksan kuukautta lapsen Irlantiin viemisen jälkeen cour d'appel de Bordeaux'n 5.3.2013 antamalla tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistettiin hänen Ranskassa asuvan isänsä kotipaikka. Tuo tuomio, josta M teki kassaatiovalituksen, on Ranskan hallituksen esittämän mukaan täytäntöönpanokelpoinen ja lainvoimainen, koska kassaatiovalituksella ei ole lykkäävää vaikutusta Ranskan oikeudessa.

- 45 Kun otetaan siis huomioon edellä tämän tuomion 37–43 kohdassa esitetyt seikat, on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustelea ensimmäisellä ja kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa ja 11 artiklaa tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, sen jäsenvaltion tuomioistuimen, jonne lapsi on viety ja jolle on tehty lapsen palauttamispyyntö, on tarkastettava yksittäistapauksen kaikkia erityisiä olosuhteita arvioimalla, oliko lapsen asuinpaikka vielä välittömästi ennen väitetyä luvattonta palauttamatta jättämistä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa.
- 46 Tässä yhteydessä on korostettava, että asetuksen 2 artiklan 11 alakohdassa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 3 artiklan sanamuotoa hyvin paljon muistuttavalla tavalla vahvistetun luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevan määritelmän mukaan lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä voidaan pitää asetuksessa tarkoitettulla tavalla luvattomana, jos se loukkaa oikeutta lapsen huoltoon, joka perustuu tuomioistuimen ratkaisuun tai lakiin taikka sen valtion oikeusjärjestyksen mukaan voimassa olevaan sopimukseen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen pois viemistä tai palauttamatta jättämistä.
- 47 Kyseisestä määritelmästä ilmenee, että asetuksen 2 artiklan 11 alakohdassa tarkoitettu luvaton poisvieminen tai palauttamatta jättäminen edellyttää, että lapsen asuinpaikka oli tuomion antaneessa jäsenvaltiossa välittömästi ennen hänen poisviemistään tai palauttamatta jättämistään ja että kyseisen jäsenvaltion oikeuden nojalla myönnettyä oikeutta lapsen huoltoon on loukattu.
- 48 Asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan kyseisen artiklan 2–8 kohtaa sovelletaan silloin, kun lapsen huoltoa koskevan oikeuden haltija hakee jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen nojalla ratkaisua saadakseen palautetuksi lapsen, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon – tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta – ”kuin jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvattonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä”. Tästä voidaan päätellä, ettei näin ole silloin, kun lapsen asuinpaikka ei ollut tuomion antaneessa jäsenvaltiossa välittömästi ennen hänen poisviemistään tai palauttamatta jättämistään.
- 49 Asetuksen 2 artiklan 11 alakohdasta sekä 11 artiklan 1 kohdasta ilmenee siis, että 11 artiklaa voidaan soveltaa lapsen palauttamispyynnön hyväksymiseksi ainoastaan, jos lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen väitetyä luvattonta palauttamatta jättämistä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa.
- 50 Unionin tuomioistuin on jo todennut ”asuinpaikan”[ranskankielisessä versiossa ”résidence habituelle” eli vakituinen asuinpaikka] käsitteestä tulkitessaan asetuksen 8 artiklaa tuomiossa A (EU:C:2009:225) ja asetuksen 8 ja 10 artiklaa tuomiossa Mercredi (EU:C:2010:829), ettei asetukseen sisälly mitään kyseisen käsitteen määritelmää, ja katsonut, että kyseisen käsitteen sisältö ja ulottuvuus on määritettävä erityisesti sen asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleesta ilmenevän tavoitteen perusteella, jonka mukaan asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate (tuomio A, EU:C:2009:225, 31 ja 35 kohta sekä tuomio Mercredi, EU:C:2010:829, 44 ja 46 kohta).
- 51 Unionin tuomioistuin on kyseisissä tuomioissa myös katsonut, että kansallisen tuomioistuimen asiana on ratkaista lapsen asuinpaikka ottamalla huomioon kaikki kullekin yksittäistapaukselle erityiset tosiseikat (tuomio A, EU:C:2009:225, 37 ja 44 kohta sekä tuomio Mercredi, EU:C:2010:829, 47 ja 56 kohta). Se on todennut tässä yhteydessä, että paitsi se, että lapsi on fyysisesti jossakin

jäsenvaltiossa, huomioon on otettava muita tekijöitä, joista voi ilmetä, että kyseinen olinpaikka ei ole millään tavalla väliaikainen tai satunnainen, ja että lapsen asuinpaikka ilmentää lapsen tiettyä integroitumista sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön (tuomio A, EU:C:2009:225, 38 ja 44 kohta sekä tuomio Mercredi, EU:C:2010:829, 47, 49 ja 56 kohta).

- 52 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että tässä tarkoituksessa on erityisesti otettava huomioon perheen jäsenvaltioon muuttamisen ja sen alueella oleskelun osalta sen kesto, säännöllisyys, olosuhteet ja syyt, lapsen kansalaisuus, koulunkäynnin paikka ja olosuhteet, se, osaako lapsi kyseisen valtion kieltä, sekä lapsen perhesiteet ja sosiaaliset siteet kyseisessä valtiossa (tuomio A, EU:C:2009:225, 39 ja 44 kohta sekä tuomio Mercredi, EU:C:2010:829, 48, 49 ja 56 kohta). Se on myös katsonut, että vanhempien tai jommankumman vanhemman tarkoitus asettua lapsen kanssa pysyvästi toiseen jäsenvaltioon, mistä ovat osoituksena tietyt ulkoiset seikat, kuten asunnon ostaminen tai vuokraaminen kyseisessä jäsenvaltiossa, voi olla osoitus lapsen asuinpaikan vaihtumisesta (ks. tuomio A, EU:C:2009:225, 40 ja 44 kohta sekä tuomio Mercredi, EU:C:2010:829, 50 kohta).
- 53 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut tuomion Mercredi (EU:C:2010:829) 51–56 kohdassa, että oleskelun kesto voi olla vain indisio arvioitaessa kaikkia kullekin yksittäistapaukselle erityisiä tosiseikkoja, ja se on täsmentänyt seikat, jotka on erityisesti otettava huomioon silloin, kun lapsi on pieni.
- 54 Asetuksen 2 artiklan 11 alakohdassa ja 11 artiklassa oleva käsite lapsen ”asuinpaikka” ei voi poiketa sisällöllisesti edellä mainituissa tuomioissa asetuksen 8 ja 10 artiklan osalta esitetystä käsitteestä. Tämän tuomion 46–53 kohdassa esitetystä seikoista siis ilmenee, että sen jäsenvaltion, johon lapsi on viety, tuomioistuimen, jossa vuoden 1980 Haagin yleissopimukseen ja asetuksen 11 artiklaan perustuva lapsen palauttamispyyntö on pantu vireille, on tarkastettava, oliko lapsen asuinpaikka tuomion antaneessa jäsenvaltiossa välittömästi ennen väitetysti luvaton poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, ottamalla huomioon kaikki kullekin yksittäistapaukselle erityiset tosiseikat kyseisissä tuomioissa esitettyjä arviointiperusteita noudattaen.
- 55 Kun tutkitaan erityisesti niitä syitä, joiden vuoksi lapsi oleskelee jäsenvaltiossa, jonne hänet on viety, ja hänet sinne vieneen vanhemman tarkoitusta, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa on otettava huomioon se, että poisviemisen sallinut tuomioistuimen ratkaisu voitiin panna täytäntöön väliaikaisesti ja että siihen oli haettu muutosta. Kyseiset seikat eivät näet puolla sitä, että lapsen asuinpaikan todetaan vaihtuneen, koska mainittu päätös oli väliaikainen ja koska kyseinen vanhempi ei poisviemisen ajankohtana voinut olla varma siitä, että oleskelu kyseisessä jäsenvaltiossa ei ole tilapäistä.
- 56 Kun otetaan huomioon tarve suojella lapsen etua, näitä seikkoja on kaikkia kullekin yksittäistapaukselle erityisiä olosuhteita arvioitaessa punnittava suhteessa muihin sellaisiin tämän tuomion 52 kohdassa mainitun kaltaisiin tosiseikkoihin, jotka voivat osoittaa, että lapsi on poisviemisensä jälkeen integroitunut tietyllä tavalla sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön, ja joita ovat erityisesti kyseisen poisviemisen ja sen tuomioistuimen tuomion antamisen välillä kulunut aika, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomio on kumottu ja jolla lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka. Kyseisen tuomion antamisen jälkeen kulunutta aikaa ei sitä vastoin voida missään tapauksessa ottaa huomioon.
- 57 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa ja 11 artiklaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, sen jäsenvaltion, johon lapsi on viety, tuomioistuimen, jossa lapsen palauttamispyyntö on pantu vireille, on tarkastettava kaikkia kullekin yksittäistapaukselle erityisiä olosuhteita arvioimalla, oliko lapsen asuinpaikka vielä välittömästi ennen väitetysti luvaton

palauttamatta jättämistä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa. Tämän arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon se, että poisviemisen sallinut tuomio voitiin panna täytäntöön väliaikaisesti ja että siihen oli haettu muutosta.

Toinen kysymys

- 58 Koska Ranskan hallitus ja komissio ovat sitä mieltä, ettei toisen kysymyksen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täytyminen ole selvää, koska se koskee vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen tulkintaa, on huomautettava, että – kuten julkisasiamies on kannanottonsa 54–57 kohdassa todennut – koska asetuksen tietyissä säännöksissä käytetään mainitun yleissopimuksen sanamuotoa tai niissä viitataan kyseiseen yleissopimukseen, pyydetty tulkinta on tarpeen asetuksen ja mainitun yleissopimuksen soveltamiseksi yhdenmukaisesti unionissa eikä ole ilmeistä, ettei sillä olisi merkitystä pääasian ratkaisun kannalta (ks. vastaavasti tuomio McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 32–37 kohta).
- 59 Alustavasti on huomautettava asiakysymyksestä ensinnäkin, että Ranskan hallitus on istunnossa todennut, ettei tuomioistuimien voi Ranskassa olla lapsen huoltoa koskevan oikeuden haltija.
- 60 Toiseksi on huomautettava siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää liittävän kysymyksen ranskalaisten tuomioistuimien toimivallasta ottaa kantaa lapsen huoltoa koskevaan oikeuteen kysymykseen palauttamatta jättämisen luvattomuudesta, että – kuten tämän tuomion 38 kohdassa on todettu – cour d’appel de Bordeaux oli asetuksen 8 artiklan nojalla toimivaltainen, kun se vahvisti 5.3.2013 antamallaan tuomiolla lapsen asuinpaikaksi isän kotipaikan. Tällä ei oteta kuitenkaan ennalta kantaa siihen, onko lapsen palauttamatta jättäminen asetuksessa tarkoitetulla tavalla luvatonta, koska tällainen luvattomuus ei perustu tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimien toimivaltaan sinänsä vaan – kuten tämän tuomion 47 kohdassa on todettu – tuomion antaneen jäsenvaltion oikeuden nojalla myönnetyn lapsen huoltoa koskevan oikeuden loukkaamiseen.
- 61 Kolmanneksi on korostettava, että asetuksen 2 artiklan 11 alakohdan mukaiseen määritelmään ”luvatonta poisvieminen tai palauttamatta jättäminen” ei sisälly tapaamis- ja luonapito-oikeuden loukkaaminen.
- 62 Tämän perusteella on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelea toisella kysymyksellään lähinnä, onko asetusta tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, lapsen palauttamatta jättäminen kyseiseen jäsenvaltioon on tuon jälkimmäisen tuomion jälkeen luvatonta siten, että asetuksen 11 artiklaa on sovellettava.
- 63 Tässä yhteydessä on riittävää todeta, että asetuksessa tarkoitettuna lapsen huoltoa koskevan oikeuden loukkaamisena on pidettävä sitä, että lasta ei palauteta tuomion antaneeseen jäsenvaltioon sellaisen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman tuomion jälkeen, jolla lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan mainitussa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, sillä lapsen huoltoa koskeva oikeus käsittää asetuksen 2 artiklan 9 alakohdan mukaan oikeuden päättää lapsen asuinpaikasta. Lapsen palauttamatta jättäminen tällaisen tuomion vastaisesti on näin ollen asetuksessa tarkoitetulla tavalla luvatonta. Asetuksen 11 artiklaa sovelletaan siis, jos lapsella oli välittömästi ennen kyseistä palauttamatta jättämistä asuinpaikka tuomion antaneessa jäsenvaltiossa.
- 64 Jos katsotaan, että kyseinen asuinpaikkaa koskeva edellytys ei ole täyttynyt, asetuksen 11 artiklaan perustuvan lapsen palauttamispyyntöön hylkäävä päätös, jolla ei ole vaikutusta siihen lapsen huoltoa koskevan oikeuden asiasisältöön, johon tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuin on jo ottanut kantaa, tehdään sanotun kuitenkin rajoittamatta asetuksen III luvussa vahvistettujen jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen soveltamista.

- 65 Pääasiassa siis lapsen Ranskaan palauttamatta jättäminen merkitsee asetuksessa tarkoitettua lapsen huolto-oikeuden, joka perustuu 5.3.2013 annettuun cour d'appel de Bordeaux'n tuomioon, loukkaamista. Tästä on seurauksena, että kyseinen palauttamatta jättäminen on asetuksessa tarkoitettulla tavalla luvaton ja että asetuksen 11 artiklaa voidaan soveltaa lapsen palauttamispyynnön hyväksymiseksi, jos toimivaltainen irlantilainen tuomioistuim katsoo, että lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen kyseistä tuomiota Ranskassa. Jos kyseinen tuomioistuim katsoo sitä vastoin, että lapsen asuinpaikka oli kyseisenä ajankohtana Irlannissa, se tekee päätöksensä lapsen palauttamispyynnön hylkäämisestä sanotun kuitenkin rajoittamatta asetuksen III luvun sääntöjen soveltamista tuomion täytäntöön panemisen mahdollistamiseksi.
- 66 Tuossa jälkimmäisessä tilanteessa on huomautettava, että asetus perustuu sen johdanto-osan 21 perustelukappaleen mukaan näkemykseen, jonka mukaan jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon olisi perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen, ja tunnustamatta jättämisen perusteet olisi rajoitettava ainoastaan välttämättömyyksiin (tuomio Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 50 kohta).
- 67 Se, että lapsen asuinpaikka on voinut muuttua ensimmäisen oikeusasteen antaman tuomion jälkeen muutoksenhakumenettelyn aikana ja että vuoden 1980 Haagin yleissopimukseen ja asetuksen 11 artiklaan perustuvaa lapsen palauttamispyyntöä käsittelevä tuomioistuim on tarvittaessa todennut kyseisen muutoksen, ei voi muodostaa sellaista seikkaa, johon vanhempi, jolla lapsi on lapsen huoltoa koskevan oikeuden vastaisesti, voisi vedota jatkaakseen hänen luvattomasta käyttäytymisestään aiheutunutta tosiasiallista tilannetta ja vastustaakseen sellaisen vanhempainvastuun käyttämisestä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanoa, joka voidaan panna siellä täytäntöön ja joka on annettu tiedoksi. Jos näet katsottaisiin, että kyseistä tosiasiallista tilannetta voitaisiin jatkaa ja tällaisen tuomion täytäntöönpano voitaisiin estää sen perusteella, että mainittua pyyntöä käsittelevä tuomioistuim toteaa lapsen asuinpaikan muuttuneen, tämä merkitsisi asetuksen III luvun 2 jaksossa käyttöön otetun järjestelyn kiertämistä ja tekisi kyseisen järjestelyn merkityksettömäksi.
- 68 Samoin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa valittamisella tällaisesta vanhempainvastuun käyttämisestä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa annetusta tuomiosta ei voi olla vaikutusta kyseisen tuomion täytäntöön panemiseen.
- 69 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetusta on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, lapsen palauttamatta jättäminen kyseiseen jäsenvaltioon on tuon jälkimmäisen tuomion jälkeen luvaton ja asetuksen 11 artiklaa on sovellettava, jos katsotaan, että lapsen asuinpaikka oli vielä välittömästi ennen kyseistä palauttamatta jättämistä mainitussa jäsenvaltiossa. Jos sitä vastoin katsotaan, ettei lapsen asuinpaikka ollut kyseisenä ajankohtana enää tuomion antaneessa jäsenvaltiossa, mainittuun säännökseen perustuvan lapsen palauttamishakemuksen hylkäävä päätös tehdään sanotun kuitenkin rajoittamatta asetuksen III luvussa vahvistettujen jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen soveltamista.

Oikeudenkäyntikulut

- 70 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 2 artiklan 11 alakohtaa ja 11 artiklaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, sen jäsenvaltion, johon lapsi on viety, tuomioistuimen, jossa lapsen palauttamispyyntö on pantu vireille, on tarkastettava kaikkia kullekin yksittäistapaukselle erityisiä olosuhteita arvioimalla, oliko lapsen asuinpaikka vielä välittömästi ennen väitetysti luvaton palauttamatta jättämistä tuomion antaneessa jäsenvaltiossa. Tämän arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon se, että poisviemisen sallinut tuomio voitiin panna täytäntöön väliaikaisesti ja että siihen oli haettu muutosta.**
- 2) **Asetusta N:o 2201/2003 on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa lapsi on viety pois sellaisen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoisen tuomion mukaisesti, joka on tämän jälkeen kumottu tuomiolla, jossa lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan tuomion antaneessa jäsenvaltiossa asuvan vanhemman kotipaikka, lapsen palauttamatta jättäminen kyseiseen jäsenvaltioon on tuon jälkimmäisen tuomion jälkeen luvaton ja asetuksen 11 artiklaa on sovellettava, jos katsotaan, että lapsen asuinpaikka oli vielä välittömästi ennen kyseistä palauttamatta jättämistä mainitussa jäsenvaltiossa. Jos sitä vastoin katsotaan, ettei lapsen asuinpaikka ollut kyseisenä ajankohtana enää tuomion antaneessa jäsenvaltiossa, mainittuun säännökseen perustuvan lapsen palauttamishakemuksen hylkäävä päätös tehdään sanotun kuitenkin rajoittamatta asetuksen III luvussa vahvistettujen jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen soveltamista.**

Allekirjoitukset